

ble que llavors alguns dels qui eren minoria passin a ser majoria i l'orientació política canviï. De fet, cap partit democràtic al poder no pot aplicar totalment el seu programa, perquè els representants d'altres partits al parlament —l'oposició— s'hi oposen, i a vegades cal cedir una mica per no perdre-ho tot. I a l'inrevés, hi ha governs que han d'aplicar part del programa de l'oposició, per guanyar-li vots.

Contràriament, els partits *totalitaris*, quan ocupen el poder, suprimeixen la democràcia, normalment amb el suport de les armes, i apliquen el seu propi programa, prescindint que sigui majoria o minoria qui el vol. Suprimir la democràcia vol dir fer callar, com sigui, qual-sevol oposició. Vol dir prohibir els partits o fer un partit únic, el dels que manen. Vol dir implantar una *dictadura*. Però els partits totalitaris, als seus programes, no diuen mai que ho són. Parlen d'ordre, d'autoritat, i fins i tot d'alguna mena especial de democràcia. Em penso que tots en tenim prou experiència perquè m'hi estengui més.

b) Del centralisme al federalisme

Els governs *centralistes* retenen a les seves mans tot el poder, de forma unitària, uniforme, a tot l'Estat. Com a màxim, el deleguen a persones de la seva confiança. Prescindeixen de les diferències que pugui haver-hi entre els diferents pobles que el formen: imposen les lleis, els costums i la llengua del poble dominador i s'emparen de la riquesa de tots per distribuir-la segons la decisió del poder central.

Una forma atenuada d'Estat unitari és la «concessió» d'autonomies més o menys àmplies. L'Estat continua essent únic, però permet que ens certs aspectes de l'administració hi hagi un poder autònom en determinades nacions o regions, que els permeti d'organitzar a la seva manera i segons les pròpies necessitats els espais polítics acordats en un «estatut».

El *federalisme*, en canvi, parteix d'una realitat, l'existència de nacions que s'autogovernen en un Estat propi segons les pròpies lleis i necessitats, i segons el poble decideixi en eleccions democràtiques. Aquestes diferents nacions, per raons històriques de convivència i per solidaritat humana, com també per raons pràctiques atesa la complexitat de l'organització econòmica i política, «es federen» entre elles i cedeixen per decisió del poble uns espais de l'administració a un govern federal, on totes són representades i que unifica i coordina allò que convé al conjunt d'Estats.

c) Entre capitalisme i socialisme

La forma més clara de sistema *capitalista* és la que va començar el segle passat amb l'anomenada revolució industrial. Essencialment, capitalisme vol dir que una persona o grup de persones —una societat— és propietària, i en disposa, d'un mitjà de producció en el qual treballen moltes altres persones a canvi d'un salari. Els salaris, el manteniment i renovació dels estris, màquines o edificis, la matèria necessària per a treballar, més els impostos que puguir pagar a l'Estat, són despeses que corren a càrrec del capitalista —patró o societat—; aquest s'ho cobra dels preus dels articles que compra la gent del poble, la majoria assalariats. Els guanys que el negoci produeix, els beneficis, queden propietat dels capitalistes. Aquest capitalisme, o *capitalisme liberal*, es basa en l'absoluta llibertat de la iniciativa privada i porta, naturalment a l'explotació del dèbil pel fort.

El socialisme, en la seva forma més radical, representa la supressió de la propietat privada dels grans mitjans de producció. Quan el capital, la direcció i la planificació general passen a mans de l'Estat, aquest disposa també dels beneficis, que han de passar a l'administració per fer gratuïts el màxim de serveis públics. És el cas de l'anomenat *capitalisme d'Estat*. Quan els qui disposen de la direcció i del capital són els mateixos treballadors i tècnics de l'empresa en un sistema democràtic, diem que es tracta d'un *socialisme autogestionari*.

Segons el marxisme, les formes socialistes són pas-

sos provisionals i progressius per acabar amb la diferència de classes socials en una futura societat *comunista*, on tothom rendeixi segons la seva capacitat i sigui retribuït segons les seves necessitats.

Entre aquestes formes extremes, capitalisme liberal i comunisme, s'han anat perfilant noves modalitats de l'un i de l'altre.

Per una banda, el capitalisme modern, o *neocapitalisme*, ha pensat que l'única forma que tenia de mantenir-se era fer concessions als treballadors, a fi d'evitar que la radicalització d'aquests portés a una lluita massa forta —en forma de vagues mogudes pels sindicats, per exemple—. En conseqüència, ha emprès tres camins simultanis en els països més avançats del sistema. L'un és la concentració d'empreses en un grup capitalista per tal de dominar el mercat lliure de preus; l'altre, regular bé el sistema d'impostos perquè l'administració, estatal o local, pugui oferir uns bons serveis públics gratuïts, o almenys barats, i una seguretat social suficient; el tercer, millorar els salaris i les condicions de treball i, a vegades, iniciar una *cogestió*, participació dels treballadors en les decisions i beneficis de l'empresa, perquè els assalariats, amb un benestar relatiu, no lluitin per canviar el sistema. Això és el que fan, en graus diversos, segons les possibilitats de cada país i la situació internacional, els *neoliberalismes* i les *democràcies socials*.

Per altra banda, els programes de diversos partits de base *socialista* —els *eurocomunistes* i els *socialistes democràtics*— han renunciat a la implantació totalitària del socialisme —dictadura del proletariat— i pensen a obtenir per via democràtica, és a dir, segons demani el poble, una progressiva socialització de la societat, començant per les branques d'activitats que afecten més directament al servei públic.

3. Conclusió

Penso que, dit d'una manera evidentment massa simplista, aquest és el panorama polític que se'ns presenta davant les immediates eleccions generals al Congrés de Diputats i al Senat, organismes que hauran de fer les noves lleis. Els programes dels innombrables partits han de venir a coincidir en un ventall d'opcions fonamentals limitat a les que han quedat exposades als tres apartats anteriors.

Avui, al nostre país, cal triar entre una continuïtat del franquisme i la democràcia de debò; entre el centralisme madrileny i l'autodeterminació de Catalunya; entre la persistència del capitalisme més o menys moderat i les formes progressives de transformació socialista.

Cadascú, a consciència, ha de fer la seva opció.

Terres Catalanes

la revista trimestral de Perpinyà
que cada català hauria de llegir

- Per la seva informació original
- Per la seva formació nacional
- Per solidaritat catalana

Subscripció: un any 100 ptes.

Trameteu-les a la Delegació de Girona
Plaça del Vi, 2